

**Uldis Vesers,
“EuropaColon Latvija” valdes priekšsēdētājs
2013.gada 15.maijs**

Kolorektālā zarnu vēža problemātika Latvijā

**Pacientu organizācijas
skatījums**

EuropaColon

Ieskats "EuropaColon Latvija" līdz šim paveiktajā

- Pateicoties "EuropaColon" dibinātājas Jolas Goras Būtas vizītei un atbalstam, Latvijā 2012.gada martā, kolorektālā vēža pacienti ir apvienojušies organizācijā "EuropaColon Latvija"
- Organizācija tika nodibināta 2012.gada 24.augustā, un tā ir daļa no starptautiska tīkla, kas aizstāv zarnu vēža pacientu tiesības 21 valstī.
- Biedru skaits ir neliels, turpinās darbs pie jaunu biedru - pacientu un viņa atbalsta personu piesaistes – būtiski ir turpināt sniegt informāciju, lai cilvēki zinātu par savām iespējām un atbalstu, ko var saņemt no organizācijas.

“EuropaColon Latvija” nepieciešamība un darbības pamatojums I

- “EuropaColon Latvija” nepieciešamību apliecina statistikas dati un kopējā situācija zarnu vēža jomā Latvijā:
 - ik gadus turpina pieaugt jaunu pacientu/ saslimšanas gadījumu skaits;
 - zarnu vēzis ir tabu, par kuru joprojām nerunā un tā esamību ignorē, lai gan tas saslimstības un mirstības ziņā sāk apsteigt citus vēža veidus;
 - sabiedrības informētība par šo bīstamo slimību vērtējama kā zema – netiek izmantotas skrīninga iespējas, saslimšanas tiek identificētas novēloti.

“EuropaColon Latvija” nepieciešamība un darbības pamatojums II

- “EuropaColon Latvija” nepieciešamību apliecina statistikas dati un kopējā situācija zarnu vēža jomā Latvijā:
 - 2012.gada sākumā apmēram 6 mēnešu garumā pacientiem nebija pieejams 5FU/LV, kas ir būtiski novecojis medikaments, bet Latvijā joprojām plaši izmantots;
 - atšķirībā no pārējām ES valstīm Latvijā nav pieejama mūsdienīga terapija – bioloģiskie medikamenti nav iekļauti kompensējamo medikamentu sarakstā;
 - skrīninga iespējas izmanto tikai 7% no visiem riska grupas cilvēkiem, kas ir nepieņemami zems rādītājs.

Apburtais loks

Ko saka statistika?

Jauni saslimšanas gadījumi

- 2009 – 1024
- 2010 – 1106
- 2011 - 1200
- **2012 - 1258**

Mirstība

- 2012.gads 745

Skrīninga izmantošana 7-8% no visiem riska grupā esošajiem cilvēkiem (**sākot no 50 gadu vecuma**)

Esošā kārtība

- Zarnu vēža skrīnings Latvijā tika ieviests 2009.gadā.
- Riska grupas personas nesaņem individuālus aicinājumus – vēstules veikt pārbaudes.
- Rodoties sūdzībām vai aizdomām par saslimšanu, tieši ģimenes ārsti ir tie, kas veic sākotnējās analīzes.
- Ja analīžu rezultāts ir pozitīvs, pacients tiek nosūtīts uz kolonoskopiju papildus izmeklējumiem. Jautājums – vai diagnoze tiek uzstādīta savlaicīgi, un vai pacients saņem tālāku atbilstošo aprūpi?

“EuropaColon Latvija” ieteikums

- Pārskatīt esošo kārtību un izvēlēties arī zarnu vēža riska grupas personām nosūtīt gan aicinājuma vēstules, gan izveidot atgādinājuma sistēmu, ja personas aicinājumu ignorē.
- Veicināt ģimenes ārstu informētību par zarnu vēža specifiku un risku. “EuropaColon Latvija” patlaban ir uzsākusi darbu pie informatīvā materiāla izveides ģimenes ārstiem.

Sabiedrības attieksme un informētība

- Ir vairāki mīti, kas pastāv par zarnu vēzi. Biežāk sastopamie:
 1. Zarnu vēzis ir vīriešu slimība
 2. Zarnu vēzis ir vecu ļaužu slimība
 3. Zarnu vēzis ir reti sastopama parādība
- Zemie skrīninga rādītāji un straujais saslimšanas gadījumu skaita pieaugums ir matemātisks apliecinājums – problēma ir nenovērtēta, un tās apjomi tuvojas katastrofai.

“EuropaColon Latvija” ieteikums

- Veselības ministrijai un citām atbildīgajām iestādēm ir jāpārskata esošie dokumenti, jāizstrādā konkrēts rīcības plāns sabiedrības informēšanai un izglītošanai. Plāns, kas tikai daļēji attiecināms uz zarnu vēzi un ir spēkā kopš 2009.gada, ir novecojis un neatbilst slimības dramatiskajai ekspansijai.
- “EuropaColon Latvija” turpinās darbu pie pacientu izglītošanas un informēšanas par viņu tiesībām, tomēr arī valsts institūcijām ir jāiestājas par savu iedzīvotāju tiesībām uz dzīvību un jāpieņem konkrēti lēmumi, kurus pavada arī finansējums.

Dažādu mērķauditoriju izglītošana un informēšana

- Ierēdņi – par Eiropas politiskajiem dokumentiem, iniciatīvām un citu valstu pieredzi, veidojot aktuālu skatījumu uz zarnu vēža izplatības ierobežošanu.
- Riska grupas un pacienti – saslimšanas nopietnības akcentēšana un agrīnas diagnostikas veicināšana, kā arī atbalsta sistēmas veidošana.
- Veselības aprūpes nozarē strādājošie – zarnu vēža pazīmes, nepieciešamā rīcība, atbalsta sistēma.

Finansējuma apjoms medikamentiem – nepietiekams!

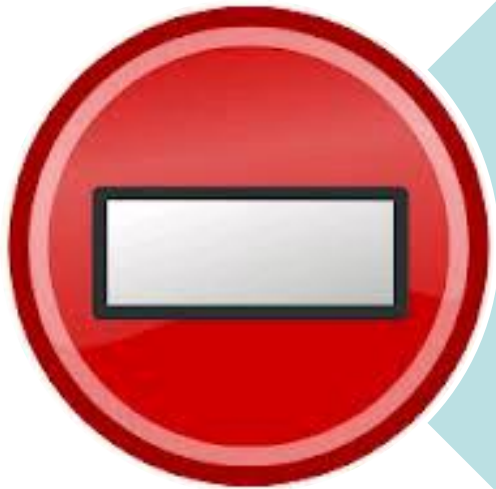
Latvijā mūsdienīgi medikamenti nav iekļauti kompensējamo medikamentu sarakstā.

Medikamentu izmaksu apjoms – ap 2000 LVL mēnesī – pacientu finansiālās iespējas?

Latvija kā sliktākais piemērs starp citām ES valstīm bioloģisko medikamentu pieejamības ziņā!

Eiropas pacientiem – standarts, Latvijas pacientiem – nepienākas

Latvijā metastātiska zarnu vēža pacientiem nav pieejama ārstēšana, kas Eiropā tiek uzskatīta par standartu un ir pieejama visiem.

Lietuvā un Igaunijā jaunās paaudzes mērķterapiju valsts apmaksā jau no 2006. un 2007.gada.

“EuropaColon Latvija” darbības vīzija

Praktisku informatīvu materiālu un vadlīniju “Kā rīkoties” izveide pacientiem, viņu atbalsta personām, citām svarīgām mērķauditorijām.

Psiholoģiskā atbalsta nodrošināšana – atbalsta grupu veidošana.

Pacientu tiesību aizstāvība un pārstāvēšana dažādos līmeņos – reģionālā, nacionālā un starptautiskā.

Visaptverošas informācijas par zarnu vēzi sniegšana un saslimšanas apzināšanās paaugstināšana

“EuropaColon Latvija” pārlicība

- Zarnu vēža ierobežošanai ir nepieciešama kompleksa pieeja:
 - 1) jāveicina skrīninga iespējas izmantošana un jānodrošina agrīnās diagnostikas rādītāju kāpums;
 - 2) jāuzlabo terapijas kvalitāte un jānodrošina tās savlaicīga uzsākšana;
 - 3) jāizstrādā konkrēts rīcības plāns – paredzot konkrētus pasākumus, kas veicami gada ietvaros, paredzot tam finansējumu.

“EuropaColon Latvija” tālākā rīcība

- Turpināt pacientu interešu aizstāvību, panākot izmaiņas kompensējamo medikamentu sarakstā.
- Iniciēt darba grupas izveidi kopā ar vadošajiem onkoloģijas speciālistiem, ierēdņiem, lai uzlabotu esošos politiskos un rīcības dokumentus.
- Īstenot sabiedrības informēšanas un izglītošanas aktivitātes – veidojot informatīvus materiālus, īstenojot dažādas akcijas un veicinot atklātu un publisku diskusiju.

**MUMS, ZARNU VĒŽA
PACIENTIEM LATVIJĀ UN
BALTIJĀ IR TĀDAS PAŠAS
TIESĪBAS KĀ CITU VALSTU
PACIENTIEM – DZĪVOT
KVALITĀTĪVI, SAŅEMOT
MŪSDIENĪGUS
MEDIKAMENTUS!**

